

EK C

GENEL VE TEKNİK TERİMLER SÖZLÜĞÜ

GENEL VE TEKNİK TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Açıklığı ve tutarlılığı sağlamak adına bu bölümde; ÇED raporlarında kullanılan bazı genel ve teknik terimler tanımlanmıştır. Terimlerle ilgili açıklamalar raporda uygun olduğu yerlerde de verilmektedir.

- *Aktif kapasite, rezervuar işletim koşullarını sağlamak üzere rezervuar akışının depolanma ve regülasyonu için gerekli olan depolama kapasitesidir.*
- *Chasmophyte, kaya çatlaklarında bulunan bir bitki türüdür.*
- *Çevreye etki, tanımlanan alan içinde, belirlenen zaman aralığı dışında, proje başlamadan önce gerçekleşmiş olması muhtemel yada elde olmayan sebeplerle süre gelen, bir çevresel parametre üzerinde meydana gelecek değişimdir.*
- *Daimi etki, projenin ekonomik ömrü boyunca yada daha uzun sürelerde devam etmesi muhtemel etki.*
- *Doğrudan etkilenen yerleşim birimleri (kişi yada grup), baraj inşaatı ve baraj gölünün sebep olduğu, yeniden yerleşim yada barınakların yitirilmesine neden olacak; arazilerin zorunlu olarak alınması, mülklerin yada mülklerden faydalanma imkanının (arazi, yapılar, mahsuller) yada yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olanakların yitirilmesi gibi unsurlar, doğrudan etkiler olarak tanımlanmaktadır (sonuç olarak yeniden yerleştirmeye ihtiyaç duyacaklardır).*
- *Dolaylı etkilenecek yerleşim birimleri (kişi yada grup), ilgili faaliyetlerden ve yapılardan, örneğin yollardan, enerji nakil hatlarından ve yeniden yerleşim yollarından, etkilenmesi muhtemel yerleşim birimleridir.*
- *Dökülen su, amacına uygun olarak kullanılamayan, her hangi bir boşaltma kanalıyla deşarj edilmesine izin verilen su miktarıdır (deşarj yada hacim olarak da ifade edilmektedir).*
- *Ekonomik yer değiştirme, projenin yada ilgili yapıların, inşaat ve işletme faaliyetlerin de kullanılacak arazi eldesi veya kaynaklardan faydalanma imkanının engellenmesi (toprak, su yada orman) sonucunda, kazanç yollarının yada yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olanakların, yitirilmesidir.*
- *Etki alanı, inşaat, arazi kullanımı ve su toplanması ile proje unsurlarının işletiminin neden olacağı biyolojik, fiziksel yada sosyo-ekonomik çevreye etkilere maruz kalması muhtemel coğrafi alanı, ifade etmektedir. Alan proje özelliklerinden daimi yada geçici olarak etkilenecektir. Alanının kapsamı ilgili bölümlerde ayrıntılı olarak tanımlanmaktadır.*

- *Ev sahibi nüfus (yeniden yerleşim yerindeki nüfus)*, mevcut arazilerde ikamet eden, projeden etkilenecek yeniden yerleştirmeye tabi, insan topluluklarını ifade etmektedir. Ev sahibi nüfusun, yeni yerleşim birimlerinden kötü yönde etkilenmesi muhtemel olup, projeden etkilenecek kişiler, kategorilere ayrılmalı ve bu yolla tespit edilmelidir.
- *Fiziksel yer değiştirme*, projeyle ilgili olarak, arazi kullanım faaliyetleri sonucunda barınaklarını ve taşınmaz mülklerini kaybeden, etkilenmesi muhtemel kişi yada kişilerin bir başka bölgeye taşınmasıdır.
- *Geçici etki*, sadece proje aşamasında yada faaliyetler esnasında (inşaat) süre gelen etkidir.
- *Hassas gruplar*, cinsiyet, etnik yapı, yaş, fiziksel yada zihinsel özürleri sebebiyle ekonomik dezavantajlara sahip yada sosyal statüsü yeniden yerleşimde diğerlerinden daha fazla etkilenecek ve yeniden yerleşim yardımlarının getireceği avantajlarla ilgili geliştirme olanaklarını talep etmekte yada almakta sınırlı imkanlara sahip olan insanlardır.
- *İç akış*, baraj gölü menbasından gelen toplam su miktarıdır. (deşarj yada hacim olarak da ifade edilmektedir)
- *İkincil enerji*, yıllık enerji ile sabit enerji arasındaki farktır.
- *İlgili yapılar*, projenin inşaat ve işletme aşamalarında gerekli olan tesislerdir. Yusufeli projesi için bu yapılar, erişim yolları, yeniden yerleşim yolları ve enerji nakil hatlarıdır. Erişim ve yeniden yerleşim yolları proje kapsamında inşa edilecektir. Enerji nakil hatları Türkiye Elektrik İletim AŞ (TEİAŞ) tarafından planlanmakta ve inşa edilmektedir, bununla birlikte ilgili yapılar TEİAŞ'ın sorumluluğu altındadır.
- *Kurulu güç*, tesis tarafından üretilen, maksimum anlık güç miktarıdır.
- *Ortalama güç*, güç ihtiyacı eğrisi ile zaman ekseninde kalan alanının, zaman aralığı içinde belirlenen her hangi ana bölümü ile hesaplanan güç miktarıdır.
- *Ölü depolama*, barajda rezervuarın ekonomik ömrü süresince akarsuyun taşıdığı çökelti ve askıdaki materyalin depolanması için ayrılan depolama hacmidir, mevcut yapı kurulu ekipmana her hangi bir zarar vermeyecektir.
- *Önemli etki*, çevrede fark edilir bir değişime neden olabilecek, bu nedenle statü, potansiyel verimlilik yada çevrenin kullanımını etkileyecek faktörlerdir.

- *Önemsiz etki*, çevrede değişime neden olabilecek, ancak temelde statü, potansiyel verimlilik yada çevrenin kullanımına etkisi olmayan faktörlerdir.
- *Paydaşlar (projeye ilgili taraflar)*, projeden etkilenme potansiyeli bulunan yada projeden etkilenmesi muhtemel, bütün bireyler, gruplar, organizasyonlar yada kurumlardır.
- *Proje alanı*, projenin gerçekleşmesi adına, bütün faaliyetlerin yürütüleceği coğrafi alandır. Bu alan, projenin özelliklerine göre (arazi kullanımı ve su toplama), inşaat ve işletme süresince, daimi ve geçici olarak kullanılacak, arazileri kapsamaktadır.
- *Projeden etkilenen insan*, projenin uygulanması sonucunda, sahip olduğu haklarını kaybedecek olmaktan, kullanımdan, bir başka deyişle kurulacak yapıdan faydalanmaktan, araziden (oturmaya ayrılmış alan, tarım yada mera), yıllık yada daha uzun süre mahsul yada ağaçlardan, veya taşınır yada taşınmaz mülklerden, tamamında yada bir bölümünde, daimi yada geçici, etkilenecek bireydir.
- *Proje sahibi*, projeyi gerçekleştiren/üstlenendir. Yusufeli Projesinde DSİ proje sahibidir.
- *Sabit enerji*, sabit güçte bir yıl içinde üretilebilecek enerji miktarıdır.
- *Sabit güç*, işletme çalışmalarında öngörüldüğü gibi, meydana gelebilecek en az güç miktarıdır.
- *Taşma (dış akış)*, tesisin hizmet amacına yönelik olarak çekilen su miktarıdır. (deşarj yada hacim olarak da ifade edilmektedir)
- *Tesis çarpanı*, yıllık enerjinin bir yılda kurulum kapasitesine göre, teorik olarak üretilecek enerjiye; oranıdır.
- *Toplam yük*, barajın mansabında ki akarsu su seviyesi ile baraj gölü su seviyesini arasındaki yükseklik farkıdır (örn. kuyruk suyu yüksekliği).
- *Xerophyte, yağışsız şartlarda yaşamaya adapte olmuş bir bitki türüdür.*
- *Yıllık enerji*, bir işletme döneminin tamamında üretilen toplam enerjinin, işletmeye alındığı yılların toplam sayısına bölümüne karşılık gelen enerji miktarıdır.

Etkilerin sınıflandırılmasında, etkinin geçici yada daimi olması, verilen önemin yada kabul edilebilirliğin derecesini değiştirmez (geçici bir etki aynı zamanda önemli bir etki de olabilir.). Bir standart, yönetmelik yada mümkünse politikayla belirlenmiş değişimin derecesi yada var olan durumun izin verilebilme seviyesinde olduğu gibi; önemliliğın değerlendirilmesi, mevcut kriterlerle, kabul edilebilirliğin göz önünde bulundurulmasıdır. Ayrıca, projeden etkilenecek insanlar (PEİ) için etki kategorilerinin ayrıntılı tanımları, Yeniden Yerleşim Eylem Planı (YYEP) çerçevesinde belirlenecektir.